

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-04-16

Ärendenummer KOV-2025-00275

Kundnära tjänster

Handläggare

Carin Kling

E-post: carin.kling@kretsloppochvatten.goteborg.se

Yttrande över remiss Förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service

Förslag till beslut

Kretslopp och vattennämnden antar yttrandet som sitt eget och översänder det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Syftet med riktlinjen är att öka verksamheternas förmåga att jobba systematiskt med att säkerställa olika gruppers rättigheter och erbjuda likvärdig service. I det arbetet ska förvaltningar och bolag synliggöra grupper som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och/eller där utförandet riskerar att inte blir likvärdigt.

Kretslopp och vattennämnden har att besluta om yttrande över kommunstyrelsens remiss om förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service. Nämnden har bjudits in att lämna yttrande senast den 30 maj 2025 genom att besvara tre frågor.

Fråga 1: Ger riktlinjen förutsättningar att arbeta på det sätt som beskrivs /.../ Är det något som behöver ändras i riktlinjen alternativt förtydligas i stöd till riktlinjen?

Riktlinjen innebär att stadens styrning av riskhantering kommer att vara fördelad i minst tre olika styrande dokument. Styrmiljön blir tydligare om kraven på riskhantering samlades på ett ställe, förslagsvis i riktlinjen för styrning, uppföljning och kontroll.

Fråga 2: Saknar ni moment och arbetsformer i riktlinjens avsnitt 3 som enligt era erfarenheter är viktiga för arbetet?

Slutsatserna från målgrupps- och behovsanalyserna bör ingå som en egen rubrik i respektive förvaltnings budgethandling eller i en uppföljningsrapport, i stället för att utgöra en egen separat rapport som ska behandlas av nämnden. Detta för att hålla nere mängden administration.

Fråga 3: Är riktlinjen begriplig eller finns det formuleringar som är svåra att förstå?

Riktlinjen bör fokusera på bestämmelser för styrning. Den mängd kunskapshöjande text som utgör en stor del av riktlinjen bör placeras i stödjande

dokument. Eftersom riktlinjen ska tillämpas av ansvariga på olika nivåer i verksamheterna är det viktigt att bestämmelserna är formulerade så de kan tillämpas utan stöd av sakkunniga inom mänskliga rättigheter. För att öka tillgängligheten och tillämpningen av riktlinjen skulle texten därför tjäna på att använda ett mer vardagligt språk genom en klarspråksgranskning.

Utöver dessa kommentarer har förvaltningen lämnat synpunkter och redaktionella förslag på riktlinjen för att underlätta för läsaren.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Riktlinjen bedöms öka förutsättningarna för att synliggöra grupper som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och där utförandet riskerar att inte blir likvärdigt.

Riktlinjen ger en positiv inverkan genom att tydliggöra grupper som omfattas av diskrimineringsgrunderna såsom funktionsnedsättning och ålder, grupper som skyddas av särskilda konventioner såsom personer med funktionsnedsättning samt andra perspektiv såsom socioekonomiska förhållanden eller geografisk hemvist.

Därmed bidrar den till att skapa en medvetenhet inom förvaltningen rörande den mångfald och de skillnader som finns inom verksamheternas övergripande målgrupper såsom kunder och brukare.

Expedieringskrets

Kommunstyrelsen

Bilagor

1. Göteborgs Stads riktlinje för mänskliga rättigheter och likvärdig service

Ärendet

Kretslopp och vattennämnden har att besluta om yttrande över kommunstyrelsens remiss om förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service. Nämnden har bjudits in att lämna yttrande senast den 30 maj 2025.

Förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service har skickats för yttrande till exploateringsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden, utbildningsnämnden, äldre- samt vård och omsorgsnämnden, Göteborgs Spårvägar AB, Renova AB, Förvaltnings AB Framtiden, Business Region Göteborg AB, Higab AB, Göteborg & Co AB, Göteborgs Stads hbtqi-råd, Göteborgs Stads råd för funktionsrätt, Göteborgs Stads sverigefinska råd, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer, Göteborgs Stads pensionärsråd, Ungdomsfullmäktige samt Studentforum.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktiges styrning på området för mänskliga rättigheter har setts över för att bli mer ändamålsenlig och verkningsfull. Stadsledningskontoret har därför lagt ett förslag på hur den långsiktiga styrningen kan utformas där den remitterade riktlinjen blir en central beståndsdel. Grundidén i förslaget är att förskjuta tyngdpunkten från att i huvudsak styra området med olika program och planer, till att via riktlinjen säkerställa en stadigvarande systematik inom ramen för ordinarie arbete i förvaltningar och bolag.

Syftet med riktlinjen är att öka verksamheternas förmåga att jobba systematiskt med att säkerställa olika gruppers rättigheter och erbjuda likvärdig service. I det arbetet ska förvaltningar och bolag synliggöra grupper som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och/eller där utförandet riskerar att inte blir likvärdigt.

Följande frågor ska besvaras genom yttrandet:

1. Ger riktlinjen förutsättningar att arbeta på det sätt som beskrivs ovan? Motivera gärna ert svar. Är det något som behöver ändras i riktlinjen alternativt förtydligas i stöd till riktlinjen?
2. Saknar ni moment och arbetsformer i riktlinjens avsnitt 3 som enligt era erfarenheter är viktiga för arbetet?
3. Är riktlinjen begriplig eller finns det formuleringar som är svåra att förstå? Om så är fallet, beskriv vad som behöver förtydligas.

Förslag Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service

Förslaget till riktlinjen omfattar en introduktion, en beskrivning av bärande principer samt bestämmelser. De fyra bestämmelserna som nämnden enligt förslaget har att förhålla sig till är:

1. Bemötande och medvetenhet

a. Värna respektfullt och likvärdigt bemötande

Nämnden/styrelsen är ansvarig för att förvaltningen/bolaget arbetar aktivt för att verksamhetens målgrupper oavsett förutsättningar, bemöts på ett respektfullt och icke-diskriminerande sätt i enlighet med Göteborgs Stads förhållningssätt.

b. Motverka generaliseringar, stereotyper och omedvetenhet

Nämnden/styrelsen är ansvarig för att förvaltningen/bolaget bedriver ett aktivt arbete för att motverka uppfattningar och föreställningar som kan begränsa hur likvärdigt verksamheten bemöter sina målgrupper och hur rättigheter tillgodoses.

2. Delaktighet och inflytande

Nämnden/styrelsen ska säkerställa att förvaltningen/bolaget har etablerade och tillgängliga former för delaktighet, där berörda målgrupper ges möjlighet att bidra, uttrycka sina åsikter och påverka beslut som rör dem.

3. Kunskap om målgrupperna

a. Tillgång till information

Nämnden/styrelsen ska säkerställa att förvaltningen/bolaget arbetar aktivt för lärande och utveckling i förhållande till målgrupperna. Kunskap om verksamhetens olika målgrupper, deras behov samt upplevelser av verksamhetens utförande ska förstärkas, i synnerhet i förhållande till underrepresenterade eller särskilda grupper.

b. Systematisera och analysera

Nämnden/styrelsen ansvarar för att förvaltningen/bolaget använder informationen för att bygga kunskaper om olika målgrupper och identifiera grupper som riskerar att inte få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda på ett likvärdigt sätt. Det ger förutsättningar för nämnden/styrelsen att efterfråga och agera på informationen.

4. Strukturer och processer för styrning

a. Förutsättningar för att fatta beslut och leda arbetet

Nämnden/styrelsen ska säkerställa att förvaltningens/bolagets strukturer för att leda och organisera arbetet tydliggör förväntningarna på och stöder att mänskliga rättigheter samt likvärdig service beaktas i verksamhetens grunduppdrag.

b. Motverka begränsande strukturer

Nämnden/styrelsen ansvarar för att förvaltningen/bolaget arbetar aktivt för att säkerställa att de strukturer som leder och organiserar arbetet inte direkt eller indirekt diskriminerar målgrupper, eller tillämpas på ett sätt som gör att utförandet inte blir likvärdigt.

c. Planering, budget och uppföljning

Nämnden/styrelsen ansvarar för att förvaltningen/bolaget integrerar mänskliga rättigheter i den årliga budget-, planerings- och uppföljningsprocessen så att nämnd/styrelse kan agera för att verksamheten tillgodoser mänskliga rättigheter på ett likvärdigt sätt.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning har gjorts utifrån Kretslopp och vattens uppdrag och verksamhet. Bedömningen har strukturerats utifrån de tre frågorna i remissen som Kommunstyrelsen vill att Kretslopp och vatten besvarar.

Fråga 1: Ger riktlinjen förutsättningar att arbeta på det sätt som beskrivs [ovan]? Motivera gärna ert svar. Är det något som behöver ändras i riktlinjen alternativt förtydligas i stöd till riktlinjen?

Förvaltningen är positiv till den föreslagna riktlinjen eftersom de bedöms öka förutsättningarna för att synliggöra grupper som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och där utförandet riskerar att inte blir likvärdigt.

Det är fördelaktigt om stadsledningskontoret intar en samordnande och stödjande roll i arbetet med riktlinjen. Det är viktigt att stadsledningskontoret inte enbart erbjuder stöd till enskilda förvaltningar, utan också leder arbetet på ett tydligt sätt för att säkerställa att stadens förvaltningar arbetar enhetligt och utifrån samma metodik.

Riktlinjens krav konkretiserar nuvarande styrning, så som kravet i samtliga nämnders reglementen §4 *Nämnden ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering*. Riktlinjen medför en ambitionshöjning i kraven på uppföljning och rapportering, genom exempelvis de målgrupps- och behovsanalyser som enligt riktlinjen ska rapporteras till nämnden.

Införandet av begreppet *verksamhetsansvarig* leder till otydlighet. Begreppet är främmande i en kommunalrättslig kontext och bedömningen är att det behöver förtydligas att det är nämnden som är ansvarig.

Riktlinjen innebär att stadens styrning av riskhantering kommer att vara fördelad i minst tre olika styrande dokument. Styrmiljön blir tydligare om kraven på riskhantering samlades på ett ställe, förslagsvis i riktlinjen för styrning, uppföljning och kontroll.

Eftersom ett av de centrala begreppen i riktlinjen är *målgrupper* förslås att avsnitt 3.4 *Kunskap om målgrupperna* inleder bestämmelserna (3.2). Det underlättar för läsaren i tillämpningen av de övriga bestämmelserna.

Fråga 2: Saknar ni moment och arbetsformer i riktlinjens avsnitt 3 som enligt era erfarenheter är viktiga för arbetet?

Slutsatserna från målgrupps- och behovsanalyserna bör ingå som en egen rubrik i respektive förvaltnings budgethandling eller i en uppföljningsrapport, i stället för att utgöra en egen separat rapport som ska behandlas av nämnden. Detta för att hålla nere mängden administration.

Fråga 3: Är riktlinjen begriplig eller finns det formuleringar som är svåra att förstå? Om så är fallet, beskriv vad som behöver förtydligas.

- a) Riktlinjen bör fokusera på bestämmelser för styrning. Den mängd kunskapshöjande text som utgör en stor del av riktlinjen bör placeras i stödjande dokument.
- b) Eftersom riktlinjen ska tillämpas av ansvariga på olika nivåer i verksamheterna är det viktigt att bestämmelserna är formulerade så de kan tillämpas utan stöd av sakkunniga inom mänskliga rättigheter. För att öka tillgängligheten och tillämpningen av riktlinjen skulle texten därför tjäna på att använda ett mer vardagligt språk genom en klarspråksgranskning.
- c) I riktlinjens inledning, avsnitt 5 *Koppling till andra styrande dokument (sid. 6–7)*, föreslås att det görs tydligt att mänskliga rättigheter och likvärdig service även har kopplingar till fler styrande dokument inom områden såsom HR och kommunikation. För att underlätta för läsaren föreslås att lämpliga underrubriker infogas så det blir tydligt vilket område som lyfts, exempelvis Mänskliga rättigheter, Jämlikhet och jämställdhet, Samhällsbyggnadsområdet, Styr-och ledningsprocesser, Kommunikation samt HR-processen.
- d) I riktlinjens inledning, avsnitt 6 *Vägledning och avsteg (sid. 7)*, tredje stycket framgår att vissa bestämmelser är belagda med rapporteringskrav. Här, eller i den relevanta bestämmelsen, föreslås att det framgår vilka bestämmelser som är belagd med rapporteringskrav samt om det gäller samtliga nämnder och bolag som omfattas av riktlinjen.
- e) I riktlinjens inledning, avsnitt 6 *Vägledning och avsteg (sid. 7–8)*, föreslås att delar av det femte stycket, om ansvaret som arbetsgivare, flyttas till avsnitt 5 *Koppling till andra styrande dokument*. Det gör det tydligt att det inte handlar om ett avsteg när en medarbetare upplever eller utsatt för diskriminering av exempelvis kunder/brukar utan att de hanteras inom HR processen där det är andra styrande dokument som gäller.

- f) I riktlinjens inledning, avsnitt 8 *Begrepp i riktlinjen (sid. 9)*, beskrivs begreppet *Likvärdig service*. Beskrivningen föreslås förtydligas så det underlättar för läsaren att förstå att det handlar om att känna av och anpassa sig efter målgruppen så de får tillgång till servicen, inte likadan service till alla målgrupper.
- g) I riktlinjens bestämmelser, avsnitt 3.1 *Inledning (sid. 14)*, framgår i första stycket att beroende på typ av verksamhet kommer vissa krav på systematik anta olika perspektiv. I de följande punkterna anges tre olika typer av verksamheter. Här föreslås att det framgår vilka krav på systematik som ställs på de olika typerna av verksamhet. Det föreslås även framgå i de olika bestämmelserna ska-krav (sid. 15–19) om samtliga verksamheter omfattas av dem.
- h) I riktlinjens bestämmelser, avsnitt 3.1 *Inledning (sid. 14)*, sista stycket framgår att termen verksamhet syftar på den nivå eller det område inom verksamheten vars ansvar är kopplat till de rättigheter som är relevanta för förvaltningens/bolagets grunduppdrag. Stycket kan tolkas som att det är upp till respektive verksamhet att själv väljer vilka rättigheter som berör dem utifrån det som sammanfattas i tabellen. Om så inte är fallet bör detta förtydligas.
- i) I riktlinjens bestämmelser, avsnitt 3.2a *Värna respektfullt och likvärdigt bemötande (sid. 15)*, framgår i den fjärde punkten att extern information och kommunikation ska i enlighet med stadens riktlinje för kommunikation utvecklas för att möta målgruppernas behov. /.../ Begreppet utvecklas indikerar en riktning och meningen föreslås omformuleras till: Extern information och kommunikation ska utformas enligt stadens riktlinje för kommunikation för att möta målgruppernas behov. /.../
- j) Riktlinjens bestämmelser, avsnitt 3.2b *Motverka generaliseringar, stereotyper och omedvetenhet (sid. 15)*, tar upp ansvar som igår i verksamheternas HR-process såsom rekryteringsprocess (utifrån diskrimineringslagen alla grunder) eller lönebildningsprocessen (utifrån diskrimineringslagen kopplat till kön). Här föreslås att ett övervägande görs över hur bestämmelsen formuleras så att den inte omfattar sådana som redan hanteras i HR-processen.
- k) I riktlinjens bestämmelser, avsnitt 3.4b *Systematisera och analysera (sid. 17)*, första punkten framgår att informationen ska systematiseras i analyser om målgrupperna /.../. Meningen föreslås att förtydligas: Informationen om målgrupperna ska analyseras systematiskt /.../.

- l) I riktlinjens bestämmelser, avsnitt 3.5c *Planering, budget och uppföljning (sid. 19)*, tredje punkten framgår att verksamheten minst årligen ska göra en sammantagen analys av samtliga informationskällor/.../. Formuleringen samtliga informationskällor är svårtolkad och ett förtydligande föreslås: Verksamheten ska minst årligen göra en sammantagen analys av de informationskällor som används i verksamheterna/.../.

Kretslopp och vatten

Marianne Erlandson

Förvaltningsdirektör

Mats Göransson

Avdelningschef Kundnära tjänster